

Gordan Janković

PRIMJENA I PROVEDBA TEHNOLOGIJE IZVIDNIČKOG IZVJEŠTAJA (*SCOUTING*) U NATJECATELJSKOM TENISU

1. UVOD

Praćenje i analiza igre protivnika sastavni je dio pripreme vrhunskih sportskih ekipa ili pojedinaca, ako je u pitanju individualni sport poput tenisa. *Scouting* je detaljno proučavanje natjecateljske izvedbe potencijalnog protivnika, njegovih vrlina i nedostataka, na osnovi kojih trener i igrač pripremaju taktički plan koji će biti primijenjen. Podatke o suparniku možemo prikupljati na više načina. Zahvaljujući modernim tehnologijama, trenerima su danas na raspolaganju specijalizirani računalni programi koji vrlo kvalitetno obrađuju veliki broj korisnih informacija. Dobro organizirani sportski klubovi (momčadski sportovi) čak zapošljavaju profesionalce koji se bave isključivo tim poslom (Janković, V., Marelić, N., Janković, G. 2002). *Scouti* pribavljaju podatke o protivnicima te ih isporučuju trenerskim timovima na analizu. U tenisu, najčešće je trener taj koji obavlja cijeli posao, od sakupljanja informacija pa do obrade istih.

2. VAŽNOST PRIPREME TAKTIČKOG PLANA ZA MEČ

U situaciji kada je na svjetskoj sceni sve veći broj kvalitetnih tenisača koji rade u odličnim uvjetima i s najboljim trenerima, logično je da o pobjedniku odlučuju detalji. Ponekad prevagu u meču čini jedan ili par važnih poena (postoji li uopće nevažan poen?), (Šarić, I. 2013), koje će upravo osvojiti onaj igrač koji je prethodno imao dragocjene informacije o stilu igre protivnika. Navest ću nekoliko primjera iz raznih sportova koji zorno potvrđuju tu tvrdnju.

PRIMJER 1: Svjetsko prvenstvo u nogometu, 2006. godina, vratar njemačke reprezentacije, Lehmann

Igrala se četvrtfinalna utakmica između velikih nogometnih velesila, Njemačke i Argentine. Nakon odigranog regularnog vremena i produžetaka, rezultat je bio izjednačen. Na red su došli jedanaesterci. Prije početka izvođenja kaznenih udaraca, kamera je snimila vratara Lehmannna (Njemačka), kako krećući se prema svom голу čita s komadića papira. Poslije utakmice smo saznali da se radilo o „šalabahteru“ koji mu je pripremio stručni stožer na čelu s Jurgenom Klinsmannom i Joachim

Loewom. Njihovi *scouti* su proučavali nekoliko godina unazad navike izvođenja jedanaesteraca svih reprezentacija, potencijalnih protivnika Njemačke, na prvenstvu 2006. godine. Baza podataka bila je opsežna i pokazala se kao odlučujući faktor za prolazak Njemačke u polufinale. Na papiriću je pisalo sljedeće:

- Riquelme: lijevo – gore
- Crespo: dugi zalet- desno, kratki zalet – lijevo
- Heinze: lijevo – dolje
- Ayala: dugo čeka, dugi zalet – desno
- Messi: lijevo
- Aymar: dugo čeka – lijevo

Lehmann je obranio čak dva udarca, pogodivši stranu u koju su Argentinci uputili udarce.

PRIMJER 2: Finale Paris indoors, 1998.

U finalu dvoranskog teniskog turnira u Parizu 1998. godine, susreli su se Greg Rusedski (Velika Britanija) i Pete Sampras (Sjedinjene Američke Države). Trener Grega Rusedskog bio je Sven Groenefeld, poznati teniski stručnjak. Radeći s Rusedskim, prakticirao je pratiti eventualne Gregove protivnike na turniru te bilježiti njihove navike, u tehničko-taktičkom smislu. Tako i u Parizu, koristeći program „Chartmatepro“ na džepnom računalu, pohranjivao je podatke o Samprasovoj igri koji je u tom trenutku bio broj jedan svjetskog tenisa i veliki favorit za pobjednika na svim važnijim turnirima širom svijeta. Prije finala, u razgovoru s Rusedskim, napomenuo mu je dvije stvari. Prva je bila smjer serviranja Samprasa na odlučujućim poenima (barem što se tiče tog turnira) i smjer vraćanja servisa iz oba kuta terena. Ostalo je povijest. Rusedski je pobijedio Samprasa 6-4, 7-6(4), 6-3 pritom mu oduzevši servis 3 puta. S obzirom na činjenicu da je Rusedski bio servis – volej igrač, ključnu ulogu u toj pobjedi je odigrala i činjenica da je u većini slučajeva na prvom voleju, unaprijed čekao Samprasov *return* na pravom mjestu. To mu je uvelike olakšalo realizaciju i učinkovitost u igri na mreži. Ovakvih primjera ima jako puno, a treneri koji upotrebljavaju znanost i statistiku kao sastavni dio rada s igračima, sve su brojniji.

PRIMJER 3: finale međunarodnog teniskog turnira Grill memorijala 2015, Falkner (Slo)-Tomić (BiH) u kategoriji juniorki do 14 godina (26,76,76)

Grill-ov memorijal u Zagrebu oduvijek je bio jedan od turnira s najvećim renomeom na području bivše države, a danas zauzima istaknuto mjesto u kalendaru Europske teniske organizacije (*Tennis Europe*). S obzirom na činjenicu da je konkurencija na

zagrebačkom turniru tradicionalno iznimno jaka, igrači ili igračice koji ga uspiju osvojiti spadaju u sami vrh međunarodnog tenisa u toj kategoriji. Ovogodišnje izdanje u kategoriji djevojaka do 14 godina je osvojila 13-godišnja tenisačica koju treniram od samih početaka, Slovenka Živa Falkner. Primjena izvidničkog izvještaja pred finalom bila je od ključnog značenja i dobrim dijelom je utjecala na rezultat. Analizom svih susreta Laure Tomić tijekom turnira, došli smo do sljedećih parametara o njenim karakteristikama igre i napravili sljedeći taktički plan:

1. Tomić je starija jednu godinu i fizički dominantnija od Žive, stoga treba izbjegavati pasivnu igru i nedefinirane kratke lopte jer protivnica uspješno realizira ponudenu priliku i preuzima inicijativu. Plan je da u neutralnoj izmjeni udaraca Živa pokuša parirati dužinom lopte i tempom.
2. Snažna je, ali ima problema s kretanjem, pogotovo naprijed – nazad. Plan je prisiliti protivnicu da što češće igra udarce u trku. Koristiti oštre dijagonale, kratke dijagonale i brze paralele odigrane u uzlaznoj putanji lopte. Povremeno, skraćene lopte.
3. S obzirom na rano preuzimanje inicijative od strane protivnice, pokušati servirati uglavnom u sredinu terena da bi se smanjio kut i samim time i mogućnost otvaranja terena. Visoki postotak prvog servisa prioritetan je.
4. Prvi servis protivnice pokušati neutralizirati čvrstom, dugačkom loptom. Na drugi servis koji je uglavnom spin rotiran (*kick*), ući u teren i odigrati brzu loptu u uzlaznoj putanji, u stranu, s ciljem preuzimanja inicijative od samog početka poena.
5. Mentalna stabilnost protivnice oscilira, brzo gubi kontrolu nad emocijama, pogotovo kad uslijedi serija grešaka ili dobrih poteza suparnice. Plan je zadržati mentalnu ravnotežu kroz čitav meč i naglasiti borbu za svaki poen, iskoristiti krizu Tomićeve. Na važne poene, igrati agresivno.

3. OSNOVNE FAZE TAKTIČKE PRIPREME ZA MEČ

a) prije meča

Na treninzima koji prethode natjecanju, trener će s igračem uvježbavati tehničko-taktičke kombinacije koje će igrač koristiti ovisno o situaciji i protivniku. Važno je da se usavršavaju „oružja“ te da se slabosti svedu na minimum. Najbolji način da se radi na tom segmentu su pripremni mečevi, mečevi sa zadacima. Tako će igrač dobiti priliku da isproba taktiku u situacijskim uvjetima, u igri. Nakon trening – mečeva, slijedi razgovor igrač – trener i analiza onoga što se pokazalo uspješno, ali i elementa koji nisu funkcionirali. *Charting* (bilježenje podataka od strane trenera) je ovdje vrlo važan jer će igrač puno lakše prihvatiti sugestije ako su mu podaci predočeni u vidu

statistike. Poželjno je da trener dobije i povratnu informaciju (*feedback*) od igrača kao potvrdu shvaćanja pogrešaka i dobrih poteza.

b) za vrijeme meča

Tenis je jedan od rijetkih sportova u kojem nije dozvoljen *coaching*, tj. komunikacija igrača s trenerom za vrijeme igre. Postoje iznimke, poput Davis Cupa i Hopman Cupa (ekipna natjecanja reprezentacija) gdje trener ima aktivnu ulogu za vrijeme meča te svojim savjetima pomaže igračima u pauzama pri izmjenama strana. U okviru WTA TOUR-a (udruga profesionalnih tenisačica) od godine 2008., omogućeno je da trener po završetku seta uđe na teren i svojoj štíćenici pomogne savjetima. Na svim ostalim pojedinačnim turnirima (ITF, ATP) takva suradnja je zabranjena pravilima (zasada).

Komunikacija na relaciji trener – igrač ipak postoji, dapače, vrlo je bitna. Uglavnom je riječ o neverbalnoj komunikaciji, pogledom, pljeskanjem, kimanjem u znak odobravanja ili neodobravanja pa čak i signalima rukama, općenito mimikom tijela. Većina današnjih vrhunskih tenisača smatra vrlo važnom podršku koju dolazi s tribina, iz svog tabora. U to se možemo uvjeriti svakodnevno prateći mečeve sa svjetskih turnira na televiziji ili, još bolje, uživo.

c) nakon meča

Zadnja faza taktičke pripreme odvija se nakon meča i svodi se uglavnom na analizu svih onih elemenata taktike, ali i tehnike koji su utjecali na ishod susreta. Uobičajeno je da se takva analiza vrši dan poslije meča, kada su i trener i igrač „hladne“ glave i mogu racionalno sagledati činjenice. U ovoj je fazi iznimno važno da imamo konkretne podatke jer bez obzira na kvalitetu trenera i njegovu moć zapažanja, teško je eliminirati subjektivnost. Konkretno podatke, kao što je već navedeno, dobivamo upravo *scoutingom*. Hoće li trener (ili asistent) upotrijebiti džepno računalo, *palm*, papir i olovku, sasvim je svejedno, svrha je ista. Bilježeći tijek susreta, crucialnih momenata, grešaka, pobjedničkih udaraca, taktičkih odluka, dolazimo do baze podataka koja će nam dati realnu sliku stanja na terenu i dakako, pomoći u pripremi i planiranju trenažnog procesa i mečeva koji slijede. Poželjna je i video analiza koja ne smije biti preduga, s naglaskom na ključne dijelove susreta. Igračima je puno lakše objasniti eventualne pogreške ako ih sami vide na video snimci.

4. DISKUSIJA I DETALJNA ANALIZA

Kada govorimo o *scoutingu*, moramo razlučiti dva segmenta. To su analize vlastitog igrača i eventualnog protivnika.

Bez kompleksne analize vlastitog igrača nemoguće je planirati treninge i očekivati napredak (Crespo, M., Miley, D. 2002). Moramo voditi računa o tehničkim i taktičkim nedostacima, razvoju motoričko-funkcionalnih sposobnosti (npr. pad izdržljivosti u trećem setu, slaba kvaliteta 1.-og servisa u ključnim trenucima završnog seta, trom 1. korak pri sprintu itd.), mentalnoj stabilnosti i koncentraciji. Na osnovi ovih parametara možemo kontrolirati i trenutno stanje forme tj., odvija li se sve po planu ili smo negdje pogriješili. Podaci o protivniku koje treba analizirati, ovisno o fazi igre, sljedeći su:

IGRA NA SERVISU:

Postotak prvog servisa, smjer 1. i 2. servisa, rotacije i tempo, postotak dobivenih poena nakon 1. i 2. servisa, taktičke odluke s obzirom na rezultat.

IGRA NA RETURNU:

Slabija – bolja strana, smjer *returna* na 1. i na 2. servis, pozicija igrača na *returnu*, odabir udaca na *returnu* (rotacije, agresivnost)

IGRA U POLJU:

Iz koje strane terena je protivnik opasniji (F ili B), količina grešaka i *winnera*, pozicija protivnika u polju (u obrani, napadu, neutralnoj izmjeni), karakteristike protivničke lopte (rotacija, tempo, visina iznad mreže, promjena ritma).

IGRA NA MREŽI:

Učestalost dolazaka na mrežu, učinkovitost na mreži, pozicija protivnika na mreži, smjerovi voleja i smeša.

PSIHOLOŠKA ANALIZA:

Mentalne kvalitete i nedostaci protivnika, pristup (borbenost, agresivnost), reakcije na situacije u igri (kad pobjeđuje, kad gubi, kad je izjednačen rezultat), stupanj koncentracije, ustrajnost (mentalna izdržljivost).

Nakon analize protivnika, potrebno je napraviti plan igre, definirati prioritete. Uz početni plan A, treba pripremiti i rezervni plan B, u slučaju da realizacija prvoga ne bude onakva kakvu smo očekivali (Šarić, I. 2013). Trenerske upute igraču prije meča ne smiju biti previše opširne – to su obično 2 ili 3 konkretna savjeta, koje će igrač lako zapamtiti. Preveliki broj informacija rezultira konfuzijom kod igrača (Wardlaw, P., 2000). Uz tehničko-taktičku pripremu, potrebna je i mentalna, u smislu optimalne motivacije, kontrolirane agresivnosti i spremnosti na pritisak koji donosi susret.

5. ZAKLJUČAK

Jedan od ključnih elemenata pri dostizanju vrhunskih rezultata u bilo kojem sportu, a posebice u tenisu, komunikacija je na relaciji igrač – trener (Castellani, A., D' Aprile, A., Tamorri, S., 1992). Međusobno se povjerenje gradi na praktičnim iskustvima na osnovi kojih igrač vrlo dobro zna pomaže li mu trener svojim radom i savjetima pri napretku. Važno je da trener koristi individualni pristup jer je svaki sportaš jedinka za sebe, specifičnih psiho-fizičkih osobina. Izvidništvo u velikoj mjeri pridonosi stvaranju kvalitetne komunikacije igrač – trener te je u današnje doba tehnološke „invazije“ na sport nezaobilazan čimbenik u stvaranju vrhunskih sportskih rezultata.

6. LITERATURA

1. Castellani, A., D' Aprile, A., Tamorri, S. (1992). *Tennis training. Allenamento tecnico, fisico, mentale, esercitazioni e programmi, aspetti biologici*. Societa' stampa sportiva.
2. Crespo, M., Miley, D. (2002). *ITF Coaches manual, second edition*. London: ITF.
3. Wardlaw, P. (2000). *Pressure tennis*. Human Kinetics Publishers.
4. Šarić, I. (2013). *Sve je moguće*. Bomis. Zagreb
5. Janković, V., Marelić, N., Janković, G. (2002). *Izvidnički izvještaj (SCOUT): dopunsko sredstvo u sportskoj pripremi odbojkaša*. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb